

BOERDERIJ & ERF

ablasserwaard - vijfheerenlanden

Nieuwsbrief

jaargang 13 - nummer 21 - april 2011

NAMENS UW VOORZITTER

Eén van de mooie zaken van ons Nederland is de wisseling van de seizoenen. De winter is nog maar net achter de rug. Een vroege winter deze keer. Met veel overlast door sneeuw en vorst. Toch hoort dat ook bij Nederland en het weer.

Intussen is het voorjaar. Al vroeg gaven de eerste uitbollende knoppen aan dat er warmer weer op komst was. En ineens was daar het eerste lammetje in de wei. Kort daarop gevolgd door nog meer van die darterelende diertjes. Sneeuw en ijs zijn vergeten.

Het wordt tijd om de fiets weer eens tevoorschijn te halen. Voor een ritje door ons mooie gebied. Met zijn weidse landschappen en zijn vele boerderijen. Overal sloten die de akkers en weilanden omringen.

Dat fietsen kan zomaar een ritje zijn, kort of lang. Maar er zijn ook heel wat routes in het gebied uitgezet. Routes langs de meest mooie stukken van de Ablasserwaard of de Vijfheerenlanden. Een gebied om trots op te zijn. En al fietsend worden we elke honderd meter nog trotser. Op het feit dat wij daar mogen wonen en elke dag kunnen genieten van al dat moois.

Als we dat bedenken is er toekomst voor onze streek. En voor Boerderij & Erf Ablasserwaard-Vijfheerenlanden. Veel lees- en kijkplezier met deze nieuwe nieuwsbrief...

Arie Bassa

Melkvarren in de Waard (foto uit collectie Historische Vereniging Binnenwaard).

DIJKBEOUWING IN HET NAUW

Uit recente inspecties van de Lekdijk bleken sommige dijkstukken niet meer te voldoen aan de veiligheidsnorm. Om het risico van een dijkdoorbraak te voorkomen is het dijkvak Kinderdijk - Schoonhovenseveer door de Staatssecretaris opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Dit houdt in dat er over enkele jaren een dijkversterking plaats zal vinden. Waarschijnlijk zal de belevingswaarde van dit sfeervolle dijklandschap daardoor aangetast worden. Om dat tot een minimum te beperken zijn maatregelen nodig.

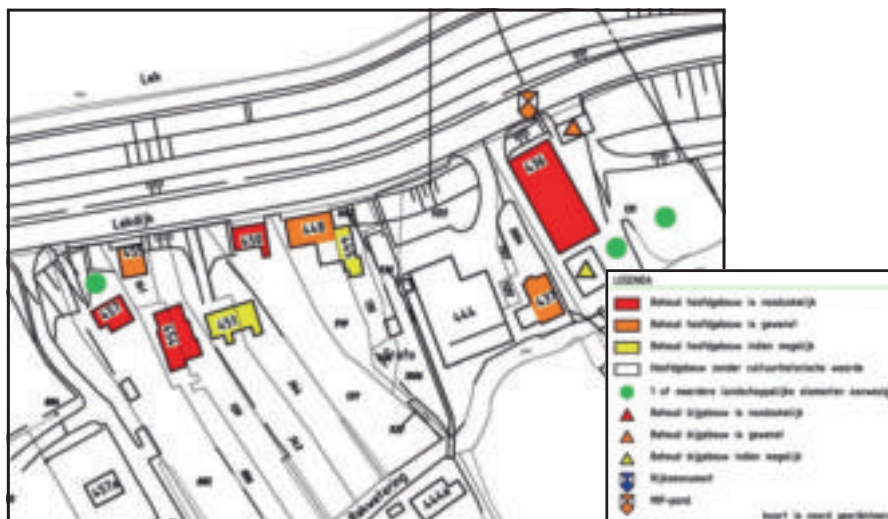
De verplichte milieueffectrapportage (MER) wordt opgesteld om de gevolgen van de dijkversterking in kaart te brengen op allerlei gebied. Ook de gevolgen voor de cultuurhistorie worden daarbij bekeken. Door de waardevolle objecten te inventariseren kan in een vroeg stadium duidelijk worden waar zich de cultuurhistorie bevindt en in hoeverre die het behouden waard is. Dan kunnen plannenmakers hun voorneemens hierop afstellen.

Het Waterschap Rivierenland heeft de opdracht tot het opstellen van een cultuurhistorische inventarisatie aan

Boerderij & Erf A-V gegeven, die de uitvoering in handen gaf van Bureau Helsdingen uit Vianen. Er is hierbij gekeken naar zowel gebouwde als landschappelijke cultuurhistorie. De leidende vraag bij het onderzoek is geweest: 'waar bevindt zich de cultuurhistorie binnen 30 meter van de dijk en waaruit bestaat deze'.

Met een speciaal opgesteld formulier heeft Bureau Helsdingen alle adressen bezocht en de hoofd- en bijgebouwen gewaardeerd op onderwerpen als cultuurhistorie, architectuurhistorie en ensemblewaarde, zeldzaamheid, gaafheid en typologie. Er is ook gekeken naar bouwstijl, leeftijd, de locatie ten opzichte van de dijk en de aanwezigheid van afritten die zo kenmerkend zijn voor de dijkbebauwing. Deze gegevens leverden scores op waarmee de bebouwing aangemerkt zijn als noodzakelijk, gewenst of indien mogelijk te behouden. Er is ook gekeken naar cultuurhistorische landschapselementen zoals boomgaarden, siertuinen en hennepakkers. Hieraan is eveneens een cultuurhistorische waardering toegekend.

De resultaten zijn onder andere verwerkt tot een waardekaart. Dit topo-

grafisch overzicht maakt duidelijk waar de cultuurhistorische waardevolle bebouwing en landschapselementen zich bevinden en wat behoudswaardig is.

Het dijkvak bevat circa 460 adressen, waarvan er ruim 360 in de binnendijkse strook van 30 meter liggen. Dus allemaal binnen de invloedssfeer van de dijkversterking. Uit de inventarisatie is naar voren gekomen dat er aan dit stuk van de dijk veel behoudswaardige panden staan. Bij bijna de helft van de bebouwing binnen de 30-metergrens van de dijk is de cultuurhistorische waarde redelijk tot duidelijke aanwijsbaar. Van deze panden heeft 38% een redelijke en 12% van de panden een duidelijke cultuurhistorische waarde. Wanneer ook de overige beoordelingscriteria meegenomen worden in de berekening (architectuur, uniciteit, ensemble, gaafheid) zijn er uiteindelijk 48 hoofdgebouwen en 5 bijgebouwen waarvan het uit oogpunt van cultuurhistorie noodzakelijk is dat ze behouden blijven.

Van de vele waardevolle panden hebben slechts weinig een monumentale status. Er zijn maar 2 boerderijen die rijksmonument zijn en er zijn helemaal geen gemeentelijke monumenten. Oorzaak hiervan is dat in de gemeenten Nieuw-Lekkerland en Liesveld bijna geen gemeentelijke monumenten zijn. Het zou om verscheidene redenen goed zijn om de waardevolle panden toe te voegen aan de gemeentelijke monumentenlijst. Op die manier zullen zij beter beschermd zijn tegen de eventuele gevolgen van de dijkversterking of andere sloopdreiging.

De uitvoering van dit project werd begeleid door een klankbordgroep bestaande uit de opdrachtgever, vertegenwoordigers van de Monumentencommissie 'De Waard' en leden van de historische verenigingen West Alblasserwaard en Liesveld. Door de historische verenigingen is veel nuttige informatie aangereikt over de exacte bouwjaren van de panden. Deze samenwerking verliep zeer constructief en plezierig.

De resultaten van de inventarisatie worden gebruikt bij de keuze voor een voorkeursalternatief in de dijkversterking. B&E is blij dat op deze manier de cultuurhistorie wordt meegewogen bij de besluitvorming. Daarom kunnen we terugkijken op een geslaagd project.

*Piet den Hertog en Jeroen Saenen
(Bureau Helsdingen)*

ZORGEN OM REGERINGSBELEID

Enige tijd terug verschenen er alarmerende berichten in de krant over nieuw regeringsbeleid. Vanwege de noodzakelijke bezuinigingsmaatregelen zouden er plannen zijn om monumentenzorg in de toekomst te gaan beperken tot alleen de voorgevel. De rest van het monumentale pand, zijgevels, achtergevel, dak en interieur, wordt daarmee vogelvrij. Een weelde van ongecontroleerde vrijheid, die menig bezitter van een monument in de praktijk niet zal aankunnen, met alle gevolgen van dien. Dereguleren van monumentenzorg, zo wordt het genoemd. En dat terwijl wij er steeds meer achter komen dat de voorgevel meestal het minst interessant is, omdat daar aan de weg waar iedereen het kan zien, nogal eens verbouwd is. De echte geschie-

denis van een pand ligt meestal daar achter.

Of de aangekondigde Algemene Maatregel van Bestuur er ook daadwerkelijk komt is nog niet duidelijk. Er is ook nog het Verdrag van Granada uit 1994, waarin de nadrukkelijke afspraak is gemaakt dat juist ook de interieurs van beschermde monumenten onder deze beschermingsstatus vallen. Daarom schrijft dit verdrag juist passende goedkeurings- en controleprocedures voor. Omdat bij meer dan 80% van de geregistreerde monumenten helemaal niet is vastgelegd wat voor interieur er in te vinden is, zullen we ook nooit te weten komen, wat er verloren gaat. Ook een manier om je geweten te sussen.

Ook stookhuisjes hebben een interieur.

DE STEE VAN SAAN VAN PIETERE - Tussen kopstove en houtstuike

Aai Klomp sleepte een grote mand met kachelhoutjes uit de houtstuik die achter op de werf van de stee van Saan Bouman stond naar de grote boerenkeuken waar Metje de scepter zwaaide. Hij foeterde op die manden uit Termaai die zo groot waren dat ze ontilbaar werden. Maar Saan wilde geen andere. Er waren in zijn beleving geen betere manden dan uit het Lekdorp waar zoveel hout gevlochten werd.

Aai had al heel wat hout gehakt in de stuik. Hout voor het fornuis in de keuken en in het stookhok en voor de kachel. Het grote hakblok, een bar stuk boomstronk, zou daar van mee kunnen vertellen. Talloos waren de inkepingen die de bijl daar gemaakt had en altijd zichtbaar ook de bloedsporen van de kippen die Saan Bouman daar een kopje kleiner maakte.

De houtstuik zelf was ook al van hout. De wanden waren gevlochten horden van wilgenhout en het zadeldak werd gevormd door bossen rijshout. Wat een hout was er op het erf en het land van de boeren. Als Aai Klomp, in de winterdag, achter de stee van Saan van Pieterie het land in keek dan zag hij z'n werk. Aan de kanten van elke kamp stonden de rijen kopstoven; wilgen die op 'kophoogte' geknot zijn. Onmisbaar hout op een boerenbedrijf en 's zomers een welkome schaduw voor het vee. Aai had de knotwilgen nooit geteld, maar volgens Saane waren het er honderden en Aai geloofde het grif. Behalve de kopstoven waren er ook nog de kniestoven. Die werden op kniehoogte geknot en waren over de wetering rond de akker gepoot. Daar moesten ze niet te hoog zijn want anders kon de zon daar niet voldoende schijnen. Ze waren daar vooral bedoeld om de wind te keren en daarom stonden ze ook langs de Achterkaai in den Broek. 'Alle hekken keren wind' was een boerengezegde, maar dat gold ook van de kniestoven. Als de koude wind door de polder woei dan zat je achter het opstaande hout van de kniestoven toch wat in het huf.

Inmiddels stond de mand met kachelhout in de boerenkeuken. Metje keek er in en knikte goedkeurend: Krek wat ze bedoelde, niet van die onbeschofte bonken, maar mooi fijn kachelhout. Aai wist wat onder de boeren geweld was: grof geld en fijn kachelhout. Hij zorgde voor het laatste.

Metje kon nu de kachels weer stoken, maar Aai ging in de winter vaak het 'het hout in.' Met de hakbank, een brede zware trap, die met een dwarsstok ook tussen twee stoven gezet kon worden hakte Aai het vierjarige hout van de knotwilgen. In de jaren ervoor had hij in het eerste jaar de wildgroei rond de kop gesnoeid. In het tweede jaar werd het opgaande hout 'gestikt' met een scherp sikkeltje waardoor de dikste en meest rechte takken overbleven. Het 'stiksel', de takjes die uitgedund waren, werden later gebruikt om rijzebezems van te maken. Dat gebeurde in de buitenschuur als het weer zo 'onprijem' was dat zelfs een boerenknecht niet buiten kwam. Sommige boeren gebruikten het stiksel ook wel als koeienvoer. De beesten lusten het graag en - die het konden weten vertelden - dat ze er sterke kalveren van kregen. In het derde jaar liet men de knotwilgen met rust.

Maar nu ontdeed Aai de knotwilgen met het vierjarige hout, op het eerste weer, van hun mooie rechte slieten. De beste werden apart gelegd om als 'poten' dienst te doen. Behalve het bovenste topje werden ze helemaal kaal gesnoeid, want hoe minder zijtakjes hoe minder windvang en dan ging het wortel schieten beter. De overige slieten, 'waterslieten', genoemd, werden in de sloot achter de boerderij gezet. In het voorjaar waren er wel een paar schooljongens die voor een zakcentje deze slieten kwamen schillen. De geschilde stokken werden in de voorjaarszon gezet om te drogen en daarna opgeborgen. Waar werden die stokken al niet voor gebruikt! Voor de stelen

van de zeis, de keil en de sloothaak. Ze werden vertimmerd tot vaste en losse hekken tussen de kampen in het land. De zogenaamde 'heinstokken' waren bedoeld om bijvoorbeeld de ruimte van het koeienhok af te 'heinen' en werden voor dat doel gepunt. De dunnere slieten haalde Hindrik de koster, die de tuin voor Metjes bijhield, er tussen uit. Die waren geschikt voor bonenstokken. En dan moest Aai Klomp voor zijn boerin altijd uitkijken naar een paar gaffelvormige takken. Takken zijn een natuurproduct. Rechte slieten was het mooist, maar soms groeide er zomaar een flinke zijscheut aan. Als Aai zag dat die tak geschikt was voor een kousenmik, dan hield hij hem er uit, want naast het stoephok stond een rijtje kousenmikken en die waren ook wel eens aan vervanging toe. Die gaffelvormige stokken waarop de zwarte gebreide kousen van het boerengezin te drogen werden gehangen waren ook een zeker status symbool: Bij een boerderij met veel groepsraampjes en weinig kousenmikken was het erfdeel dat de kinderen kregen groter. Uiteindelijk waren er nog, taai en buigzaam, de hordelatten. Horden waren altijd nodig. Iedere boer had er wel een stuk of twintig op voorraad. Dat horden breien was ook een precies werkje. Eerst werden er zo'n tien of twaalf stokken in de grond geslagen en tussen die stokken werden de hordenlatten gevlochten. Het kwam er op aan dat goed te doen, want anders zakte het hord bij de eerste de beste keer dat het gebruikt werd uit elkaar. Onderjaars was bij Aai Rietkerk een voer hooi uit het broekland door de brug, die over de Vliet lag, gezakt. Aai tuigde die brug, die gevormd was door twaalfjarige schietwilgen die de beide bruggenhoofden met elkaar verbonden, elk jaar op met nieuwe horden en grasviltten. Maar Aai Rietkerk was een knoeier van een boer. De horden die het bruggendek vormden waren zo slordig gebreed dat ze direct bezweken onder het eerste voer hooi. Het was een regelrecht wonder dat er met het paard en het volk dat op de hooiwagen zat geen ongelukken waren gebeurd. Alleen de daggelder was in de Vliet beland, maar die was gelukkig met de schrik en een nat pak vrijgekomen. Knotwilgen konden oud worden. Hoe ouder de boom hoe meer takken men er op liet groeien. Dat kon tot een dertigtal oplopen. Tenslotte kwam er aan het leven van een kopstoof ook een eind. Saan Bouwman was een krekke boer en als een wilg tekenen van verval vertoonde, dan werd de boom subiet geroid, om plaats te maken voor een 'jonge poot'. De oude wilg ontkwam zijn bestemming niet. Alles werd gebruikt tot de wortelstronken toe. Alle hout dat op de stee van Saan van Pieterie niet voor eigen gebruik nodig was, werd opgeslagen in een stuik en verkocht aan de bakker die er zijn oven van opstookte; tot de takkenbossen en de spaanders toe.

Saan had nog een paar ongetrouwde omes en een tante in Streefkerk wonen, die waren zo mogelijk nog erger op het hout dan de andere boeren. Tante Pietekke viste zelfs de takjes die in de sloot dreven uit het water en liet ze in de zon drogen om het fornuis er mee aan te maken.

De omes pleegden te zeggen dat ze een hofstee verdiend hadden met houtjes rapen. Nou was dat wel wat overdreven want ze hadden eenvoudig een hele handel in wilgenhout. Om hun boerderij stond een grote partij schietwilgen die bar sterk hout leverden. Er kwam jaarlijks een klompenmaker uit het Overlekse om de beste wilgen uit te zoeken. Dat leverde dan weer de nodige rijksdaalders op, die bij de andere, in het kabinet belandden.

Hans Mouthaan

BOERENBLOEMEN

Omdat Boerderij & Erf nadrukkelijk ook aandacht vraagt voor de boerenerven van toen en nu, deze keer iets uit de bloementuin, het domein van de boerin.

Initiator van Boerderij & Erf is Huib de Kok. Van hem hoorde ik vele malen het verhaal over de pioenroos, die in onze streken ook bekend stond onder de naam vierdehelfhonderdsblad. Kortgeleden was ik ergens naar op zoek en raadpleegde ik de Koninklijke Bibliotheek. Bij toeval stuitte ik op het boek 'Stinkend juffertje en Duivelskruid' met volksnamen van planten (2006 H. Brok). En daar kwam ik de benaming vierdehelfhonderdsblad tegen. Ik citeer: Waarom draagt de pioen bij de grote rivieren onder andere de volksnaam vierdehelfshondblad. Dit is een variant op vierdehelfhonderdsblad, waarbij 'vierdehelfhonderd' staat voor het getal 350 (3 x 100 + een half van 100). Dit getal is gebaseerd op het zeer grote aantal bloemblaadjes van

de pioen. Ook in het gebied van de grote rivieren worden de volksnamen anderhelfhonderdsblad (= 150) en derdehelfhonderdsblad (= 350) gebruikt. Op het zelfde principe berust de benaming dagen in 't jaar voor de pioen, want dat getal staat voor 365.

De blaadjes werden vroeger gestrooid bij processies en met dergelijke aantallen moeten een paar bloemen wel voldoende geweest zijn.

Dick de Jong

Pioenroos.

De boerderij van de familie Kool in Hei- en Boeicop, waar een pluim is uitgereikt.

ZUIDHOLLANDSE BOERENWAGEN

Sinds kort staat er in de wagenshuur van Museum De Koperen Knop een Zuidhollandse boerenwagen. Dankzij een bruikleen van verzamelaar Jan van Asperen uit Alblasterdam. Meer dan vijftien jaar had het museum een groengeschilderde Gelderse wagen in bruikleen van het Boerenwagenmuseum uit Buren. Die wagen moest terug voor restauratie, met het oog op een toekomstige heropening van hun museum in 'Het Gelderse'. Dankzij een welwillende bemiddeling van het Boerenwagenmuseum kwam De Koperen Knop in contact met Jan van Asperen. Deze kocht de Zuidhollandse boerenwagen in 2008 van boerin Jannie de Haan-Boele uit Bleskensgraaf. Deze had de wagen begin jaren zestig gekocht van de familie Aantjes, die op hun beurt een 'moderne' bandenwagen hadden gekocht en daardoor geen plaats meer hadden voor de boerenwagen. De wagen is in 1935 in opdracht van Jan-Marien Aantjes uit Hofwegen gemaakt door wagenmaker De Vaal. Het is heel bijzonder dat in de crisisjaren een nieuwe wagen werd besteld. Waarschijnlijk kostte de bouw van dit exemplaar toen zo'n 350 gulden. Jannie de Haan, een groot paardenliefhebster, heeft de wagen altijd voor plezierdoeleinden gebruikt en er veel mee gereden.

Boerenwagens werden gebruikt voor allerlei doeleinden. Altijd was er wel een ogenblik te vinden om het paard voor de wagen te spannen en er met de boerin op uit te trekken. Naar familie of een oude vriend elders in het gebied.

De Wagen werd ook gebruikt om kaas naar de markt te brengen of om op zondag naar de kerk te gaan. Ook bij trouw en rouw kwam de wagen in beeld

Oude foto's uit een vervlogen winter in het oosten van ons gebied.

STICHTING MONUMENTEN 6%

Bij de aanschaf van uw monumentale pand heeft u destijds wellicht 6% overdrachtsbelasting moeten betalen. Op 1 mei 2009 is er door de rechter een uitspraak gedaan waarin staat dat particulieren deze belasting onterecht hebben betaald.

De 'Stichting Monumenten 6%', opgericht door een aantal eigenaren van rijksmonumenten, heeft recentelijk een juridisch onderzoek laten doen, waaruit duidelijk is geworden dat er voldoende juridische mogelijkheden zijn om een procedure te beginnen en de door u betaalde belasting terug te eisen. Voorwaarde voor deelname is:

- de koper is/was een natuurlijk persoon en geen B.V., stichting of

ander rechtspersoon;

- het pand is gekocht in de periode tussen 1 januari 1972 en 1 mei 2009;
- het pand was ten tijde van de aankoop ingeschreven in het monumentenregister en is dat nog steeds;
- bij de aankoop is overdrachtsbelasting betaald door de koper.

De Stichting heeft als doel door middel van een gerechtelijke procedure het namens een zo groot mogelijke aantal particulieren terugvorderen van betaalde overdrachtsbelasting bij de aankoop van een rijksmonument. Zie ook de website van de Stichting Monumenten 6%.

Jan van Vliet

In Molenaarsgraaf is de restauratie van Graafdijk-Oost 16 nog in volle gang.

RECEPT

BIEST

De eerste melk, die een koe geeft na het kalven, wordt biest genoemd. Dikke vette melk, die door menigeen nog steeds wordt ervaren als het lekkerste toetje ter wereld. Dat komt door de grote hoeveelheid eiwitten die zich in de melk van de eerste tot en met de derde melkgift na het kalven bevindt. Ook bevinden er zich antistoffen en vitamines in, die bedoeld zijn om de weerstand van het jonge kalfje te verhogen.

Biest wordt vaak weggegeven aan burens of kennissen. Vroeger kalfden de koeien meestal alleen in het voorjaar; vandaar dat biest als voorjaarsconsumptie te boek staat.

Het bereiden van biest vraagt veel aandacht. Je mag biest namelijk niet tot het kookpunt verhitten, want dan gaat deze schiften of klonteren. Biest moet je wellen. Een brede niet te hoge pan is hierbij het beste. Als die op het vuur staat moet er continu met een houten pollepel in worden geroerd. Als de biest voldoende warm is, is geweld, gaat deze in een schaal. Meestal wordt de biest dan gekoeld voor deze als nagerecht wordt gegeten. Dat eten gebeurt vaak met beschuit en suiker. Voor de kenners een traktatie.

STREEKCENTRUM OOIEVAARS-DORP LIESVELT

Ook deze zomer verzorgt Boerderij & Erf A-V een expositie in het bovengenoemde streekcentrum. Het thema is gebaseerd op de watersnoodramp van 1953 waarbij ook een gedeelte van de Alblasserwaard onder water heeft gestaan.

De foto-expositie laat zien hoe de boerderijen rondom in het water stonden en krantenverslagen vertellen hoe de bewoners deze ramp hebben beleefd.

Naast natuurlijk de ooievaars kunt u ook een bijenstal bezoeken, koren-molen De Liefde, een eendenkooi met een kooikershuisje en een kijkhut over de vogelplas. Voor de kinderen is er een leuke en leerzame speurtocht en een nieuw aangelegde natuurspeeltuin. Het is zeker de moeite waard om - weer - eens een bezoek te brengen aan het Streekcentrum. Voor informatie zie: www.streekcentrum.nl.

OPEN MONUMENTENDAG 2010

Op de jaarlijkse monumentendag had de Gemeente Giessenlanden een route uitgezet langs diverse historische boerderijen. In Hoog-Blokland bezoeken we, de midden in het dorp

gelegen boerderij aan de Dorpsweg 46 van familie Achterberg-Dean. Een gemeentelijk monument, dat rond 1900 is gebouwd in de karakteristieke bouwstijl uit die periode.

Door de openstaande hooideuren komen we op de voormalige deel. Het is één grote bouwplaats. Twee jaar geleden kochten de huidige eigenaren de sterk in verval geraakte boerderij. Na veel informatie ingewonnen te hebben, ook bij onze Stichting Boerderij & Erf A-V, is men dan toch vorige zomer begonnen met de restauratie.

Aannemer Van den Dool voert de werkzaamheden uit. Het slopen blijkt een ware openbaring, als we bezien wat er zoal tevoorschijn komt. Als de plafondplaten worden verwijderd, komen de oude onbeschadigde balken weer tevoorschijn en tonen nog de oude kleuren paarse dodekop en zeegroen. Als de boardplaten van de deuren worden verwijderd komen er weer prachtige paneeldeuren tevoorschijn.

Eén van de vertrekken blijkt in het verleden als kaaskamer te hebben gefungeerd. Als de vele lagen vloerbedekking worden verwijderd komen er oude grijze plavuizen tevoorschijn. Ook de oorspronkelijke kleur blauw komt achter de betimmering vandaan.

In de keuken is de oude grote schouw alweer in de oorspronkelijke staat terug gebracht. Schildpadtegels in de roetbaan met daarnaast de bekende tableaux met de koe en het paard.

In het voorhuis is nu reeds een showroom van de webwinkel www.thevil-lageshop.nl. In de nostalgische ruimte worden Britse producten getoond die via internet kunnen worden besteld. Het is alsof de tijd hier heeft stilgestaan. Als men het Britse platteland wel eens heeft bezocht dan roept dit direct de herinnering op aan zo'n oude dorpswinkel.

Jan van Vliet

De boerderij in het centrum van Hoogblokland

EEN SCHAAPSKOOI IN DE ALBLASSERWAARD

Eindelijk is het dan zo ver. Na drie jaar van voorbereiding met vergunningen, subsidies en de bouw is dan de dag aangebroken dat De Schaapskooi van Huug en Cocky Hagoort in Ottoland wordt geopend. Als we de dag ervoor nog even langs gaan loopt aannemer Lagendijk nog rond om de puntjes op de i te zetten en het nog aanwezige gereedschap uit het zicht te halen.

En als we dan op zaterdagmorgen 30 oktober op het erf staan om de

opening mee te maken horen we in de verte doedelzakmuziek en al snel zien we ze de hoek om komen met daarachter Huug met zijn schaapskudde. Een indrukwekkend gezicht, dat samenspel tussen mens en dier.

Als dan de boerderij is geopend door de heren mr. J.L. Evertse, gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland, en D. van den Borg, burgemeester van de gemeente Graafstroom, komt de stroom van bezoekers op gang.

De gehele dag blijft het een drukte van belang. De bezoekers, veelal bewoners uit de omgeving, zijn

benieuwd wat hier gerealiseerd is. En wat je dan zo om je heen hoort is men het er over eens dat dit een geweldige aanwinst is voor de streek. Het bouwwerk, een voorbeeld van een typisch Alblasserwaardse boerderij, en de plannen die Huug en Cocky hebben.

De stal van de boerderij gaat gedurende de maanden januari tot en met maart dienst doen als schaapskooi waar de schapen zullen lammen terwijl het de rest van het jaar wordt gebruikt als educatiecentrum. Tevens is er een kleine winkel waar allerlei streekproducten te koop zijn. De 'skybox' op de verdieping gaat dienst doen als vergaderruimte van waaruit men zicht heeft op de schaapskudde als deze binnen is.

Het voorhuis wordt woonruimte en op de bovenverdieping zijn vier gastenverblijven die kunnen worden gehuurd. Huug noemt het geen bed & breakfast maar een sheperd inn. Wilt u meer informatie over de mogelijkheden van de Schaapskooi Ottoland: www.schaapskooiottoland.nl.

Terwijl De Schaapskooi er buiten verlaten bij ligt, zorgen de schapen binnen voor veel drukte.

BIJZONDERE SCHOUWLIJST

Bij de sloop van Boerderij Gijbeland was de vondst van een klein deel van een schouwlijst heel verrassend.

Fragment van de schouwlijst.

De bouwhistorici van Bureau Helddingen die namens Boerderij & Erf A-V de documentatie en de sloop in Brandwijk begeleidden, waren zeer verrast. De schouwlijst is een prachtig voorbeeld van de grote rijkdom die soms voorkwam in de boereninterieurs in de 17e eeuw. Het eikenhout is van top kwaliteit. Tot 1 mm dun wagenschot, beeldhouwd volgens de laatste mode van toen. Het inlegwerk (het middelste donkere deel in de paneeltjes) is ebbenhout. Ook dat is heel opmerkelijk want dit was bijzonder kostbaar en werd vaak vervangen door (m)oereiken, van een omgevallen eik die lange tijd bedekt is geweest door veen en waarvan het hout zwart en erg hard is geworden. Schouwlijsten als deze waren tot nu toe onbekend in het interieur van boerderijen in de Alblasserwaard. De lijst is overduidelijk renaissance-

cewerk, in Nederland in zwang van 1550-1640, mogelijk bleef dit op het platteland iets langer populair. Het is een stijl die velen zullen herkennen van historische kerkinterieurs. Het snijwerk en de luxe materialen duiden op een behoorlijke welstand van de opdrachtgever. De bewoningsgeschiedenis is bekend vanaf ongeveer 1670, in die periode is dat de familie Huysman. Zouden zij de opdrachtgever geweest zijn van de veranderingen en verfraaiingen die zijn uitgevoerd in de 17e eeuw?

Het gevonden deel van de schouwlijst is vergeleken met het schilderij Familie in interieur (circa 1630, Geneve: Musée d'Art et d'Histoire, gemaakt in Noord-Nederland, mogelijk West-Friesland).

Het fragment van de schouwlijst van boerderij Gijbeland is wat platter en enkel uitgevoerd, maar verder is de overeenkomst in de detaillering trefend. Ook op het schilderij zijn op de bovenste lijst beeldhouwde kopjes tegen een voluut te zien.

De lijst wordt iets jonger gedateerd als het schilderij. Deze conclusie is gebaseerd op de vierkante kraag van

het masker (kopje), een kraag die tussen 1630 en 1660 in de mode was. De molensteenkragen die de personen op dit schilderij dragen, waren iets vroeger in de mode.

Schouw met nieuwe lijst

Na gedegen onderzoek en advies over de mogelijke indeling is besloten tot een volledige reconstructie van de lijst. De heer Steven van Hellemans uit Middelburg heeft de lijst voor Het Voorhuis vervaardigd in de originele materialen: eiken- en ebbenhout. Met grote precisie zijn de maskers die de lijst ooit sierden gesneden en aangebracht.

Op 25 mei 2010 is de schouwlijst geplaatst en heeft Museum Het Voorhuis in Bleskensgraaf een heel bijzondere, voor de streek unieke, schouwlijst binnen haar muren gekregen.

Joke Karelse
(met dank aan Bureau Helddingen)

NIEUWS VAN DE STICHTING

Vanuit de Stichting Boerderij & Erf A-V kunnen wij u het volgende melden:

- De subsidieaanvraag voor de realisatie van het Masterplan is weer een stap verder.
- Janny Bakker-van den Heerik heeft afscheid genomen van het bestuur. Zij zal als voorzitter van de Werkgroep Boerentuinen de vergaderingen niet langer bijwonen.
- Als vertegenwoordiger van de werkgroep zal voortaan Nel Hakkesteeft de honneurs waarnemen.
- De Werkgroep Advies & Voorlichting heeft in het afgelopen half jaar weer diverse keren vergaderd en zich over verschillende adviesaanvragen gebogen.
- Ook is er gevraagd en ongevraagd gekeken naar diverse aanpassingen van bestemmingsplannen en bouwvoornemens in gemeenten in de regio.
- Er is door Bureau Helddingen te Vianen gewerkt aan een cultuurhistorische inventarisatie van panden langs de te verzwaren Lekdijk.
- Er is een Stichting Streekfonds A-V op komst, die zich gaat inzetten voor de financiën en de publiciteit van een zestal organisaties in de streek, waaronder Boerderij & Erf A-V.
- Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe brochures van Boerderij & Erf A-V, zodat we ons weer optimaal kunnen presenteren.
- Ook wordt het weer tijd voor een nieuwe publicatie, waarvoor inmiddels de eerste stappen zijn gezet.
- Samen met Museum De Koperen Knop is een kort advies uitgebracht over de aandachtspunten voor het houden van exposities in De Schaapskooi in Ottoland.
- Er is meerdere keren contact geweest met de landelijke organisatie Boerderij en Landschap over diverse panden in de regio, zoals in Streefkerk, Nieuwland en de smederij van Leerbroek.

RESTAURATIEPLUIMEN UITGEREIKT

Elke twee jaar reikt de Stichting Boerderij & Erf A-V de restauratiepluim uit. Als waardering voor de buitengewone prestatie die boerderij-eigenaren hebben geleverd aan het behoud en de instandhouding van boerderijen en erven. In 2010 waren er vier pluimen en twee eervolle vermeldingen:

- Totaalrestauratie: Graafdijk Oost 16 te Molenaarsgraaf (families Akkerman en Van der Wiel).
- Restauratie bijgebouw: Slingelandseweg 52 te Giessenburg (mevrouw Oudshoorn).
- Restauratie erfelement: Hei- en Boeicopseweg 12-14 te Hei- en Boeicop (familie Kool).
- Streek-eigen nieuwbouw: A 89 te

Mevrouw Baan uit Brandwijk krijgt een eervolle vermelding.

Ottoland (Huug en Cocky Hagoort).

De eervolle vermeldingen gingen naar de familie Baan (Het Hoge Huis in Brandwijk – restauratie stookhuisje) en Waterschap Rivierenland te Tiel (vervanging landschappelijk passende bruggen in de Wijngaardsesteeg en de Minkelose Heul).

De oude varkensschuur Slingelandseweg 52 te Giessenburg.

Voor het opknappen van onder andere dit brugje kreeg het Waterschap een eervolle vermelding.

VERENIGING VRIENDEN VAN BOERDERIJ & ERF A-V:

A. Bassa, Hei- en Boeicop (voorzitter)
M.C. van Eldik, Goudriaan (secretaris)
J. van Vliet, Groot Ammers (penningmeester).
J. Brandwijk, Brandwijk
N. Hakkesteegt, Groot-Ammers

STICHTING BOERDERIJ & ERF A-V:

C. Bakker, Ameide (voorzitter)
M.C. van Eldik, Goudriaan (secretaris)
H.M. van der Wal, Streefkerk (penningmeester)
A. Bassa, Hei- en Boeicop
S. van den Berg-Knuppe, Streefkerk (inlichtingen)
N. Hakkesteegt, Groot-Ammers
D.J. de Jong, Hardinxveld-Giessendam (publiciteit)

SECRETARIAATASADRES:

Zuidzijde 129, 2977 XM GOUDRIAAN
De vergaderingen worden ook bijgewoond door de werkgroepvoorzitter P.T. den Hertog (Vianen).

COLOFON

ISSN 1568-9190
Uitgave Boerderij & Erf
Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
Eindredactie Dick de Jong
Illustraties Historische Vereniging Binnenwaard, Henk Blokland, Piet den Hertog, Dick de Jong, Jan van Vliet en anderen
Redactieadres Buitendams 51, 3371 BA Hardinxveld-Giessendam, djdejong@planet.nl